

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2015–2017 METŲ SKOLINIMOSI IR SKOLOS VALDYMO GAIRIŲ PATVIRTINIMO

2014 m. gruodžio 15 d. Nr. 1437

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalimis ir 5 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015–2017 metų skolinimosi ir skolos valdymo gaires (pridedama).

2. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimą Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių aprašo patvirtinimo“.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Butkevičius

Finansų ministras

Rimantas Šadžius

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2014 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1437

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2015–2017 METŲ SKOLINIMOSI IR SKOLOS VALDYMO GAIRĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015–2017 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių (toliau – gairės) paskirtis – nustatyti efektyvios valstybės finansų skolinimosi ir skolos valdymo srities politikos kūrimo ir vykdymo principus, siekiant didinti šalies makroekonominį stabilumą ir ekonomikos plėtrą. Gairėmis Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė) vadovaujasi skolindamasi valstybės vardu ir valdydama skolinius įsipareigojimus, prisiimtus išplatinus Vyriausybės vertybinius popierius (toliau – VVP), pasirašius paskolų sutartis ir kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus.

2. Gairės parengtos atsižvelgiant į Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių skolų augimą ir atitinkamai nemažėjantį ES valstybių narių skolinimosi poreikį prisiimtiems skoliniams įsipareigojimams perfinansuoti. Dėl to didėja konkurencija tarp ES valstybių narių vyriausybių, siekiančių parduoti skolos vertybinius popierius palankiausiomis sąlygomis. Stiprėja individualių emitentų, ypač sąlyginai mažesnių, tokių kaip Lietuva, poreikis labiau išsiskirti parduodant savo skolos vertybinius popierius. Ne mažiau svarbu ES valstybėms narėms, ypač sąlyginai mažesnėms, gerinti išdo finansinio turto likvidumo pozicijas didinant prieinamumą prie skirtingų finansavimo šaltinių ir toliau vystyti vietinę skolos vertybinių popierių rinką.

3. Gairėse vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos arba vartojamos Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos, paskolų valstybės vardu ėmimo ir kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų pasirašymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 3 d. nutarimu Nr. 1329 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos, paskolų valstybės vardu ėmimo ir kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų pasirašymo taisyklių patvirtinimo“.

II SKYRIUS ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

4. Lietuvos Respublikos bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) metinis augimas 2013 metais, taikant grandininio susiejimo metodą, buvo vienas iš didžiausių ES ir sudarė 3,3 procento. 2014 metų I pusmetį BVP augo 3,2 procento.

5. Valdžios sektoriaus deficitas 2013 metais sudarė 2,6 procento BVP ir, palyginti su 2012 metų valdžios sektoriaus deficitu, sumažėjo 0,6 procentinio punkto. Vyriausybė įgyvendina nuoseklią biudžeto deficito mažinimo strategiją siekdama vidutinės trukmės tikslo – valdžios sektoriaus struktūrinio biudžeto deficito, kuris būtų ne didesnis kaip 1 procentas BVP to meto kainomis.

6. Valdžios sektoriaus skolos lygis, įvertinus sudarytus išvestinių finansinių priemonių sandorius, 2013 metais sudarė 39 procentus BVP ir buvo vienas iš mažiausių ES (ES valstybių narių vidurkis – 85,4 procento).

7. Tarptautinių kredito reitingų agentūrų (toliau – agentūra) *Moody's*, *Standard&Poor's* ir *Fitch Ratings* nustatyti ilgalaikio skolinimosi užsienio valiuta Lietuvos kredito reitingai yra atitinkamai Baa1 / A- / A-. 2014 metų balandžio mėnesį agentūra *Standard&Poor's* pagerino Lietuvos ilgalaikio skolinimosi reitingą net per dvi pakopas – iš BBB į A-. Toks sprendimas priimtas atsižvelgiant į viršytus 2013 metų Lietuvos ekonomikos augimo ir viešųjų finansų rezultatų lūkesčius. Taip pat agentūra įvertino, kad Lietuva atitiks visus kriterijus, reikalingus eurui įsivesti, ir bus pakviesta į euro zoną 2015 metais. Agentūros teigimu, reitingai galėtų būti pagerinti, jeigu Lietuvos fiskaliniai rodikliai viršytų agentūros lūkesčius. 2014 metų birželio mėnesį kita agentūra – *Fitch Ratings*, atsižvelgdama į Europos Sąjungos finansų ir ekonomikos ministrų posėdyje išreikštą pritarimą rekomendacijai priimti Lietuvą į euro zoną nuo 2015 metų, taip pat į tai, kad euro įvedimas sustiprins Lietuvos ekonomikos politiką, o valiutos kurso rizikos panaikinimas turės teigiamą įtaką šalies bankinės sistemos balansams, pagerino Lietuvos ilgalaikio skolinimosi reitingą iš BBB+ į A-, o trumpalaikio skolinimosi reitingą pagerino iš F2 į F1.

8. Lietuvos kreditingumas 2013 metais pagerėjo. Apsidraudimo nuo šalies nemokumo rizikos 5 metų trukmei kaina sumažėjo nuo 367 bazinių punktų 2012 m. sausio 1 d. iki 122 bazinių punktų 2013 m. gruodžio 31 dieną. 2014 metų I pusmečio pabaigoje kaina dar sumažėjo iki 97 bazinių punktų.

9. Europos centrinis bankas bazinę palūkanų normą sumažino nuo 1 procento 2012 metų pradžioje iki 0,05 procento 2014 metų rugsėjį. Verslo ir finansinių naujienų agentūros *Bloomberg* atliekamų komercinių bankų apklausų duomenimis, Europos centrinis bankas neturėtų keisti bazinės palūkanų normos 2014 metų IV ketvirtį. JAV federalinis rezervų bankas nuo 2014 metų pradžios palaipsniui mažina vertybinių popierių supirkimą nuo 85 mlrd. JAV dolerių metų pradžioje iki 15 mlrd. JAV dolerių spalio mėnesį. Vidutinė vienos nakties tarpbankinė palūkanų norma eurai (EONIA) 2013 metais buvo 9 baziniai punktai, o 2014 metų 9 mėnesių vidutinė norma buvo 13 bazinių punktų, tačiau, Europos centriniam bankui sumažinus bazinę palūkanų normą iki 0,05 procento, rugsėjo mėnesį EONIA buvo nukritusi iki -2,4 (minus) bazinio punkto. Vidutinė 6 mėnesių Euribor 2013 metais buvo 33,6 bazinio punkto, o 2014 metų 9 mėnesių – 35 baziniai punktai, tačiau rugsėjo pabaigoje 6 mėnesių Euribor nukrito ir siekė 18,3 bazinio punkto.

10. Užsienio kapitalo rinkoje išleistų ilgalaikių Lietuvos VVP, denominuotų eurai, pelningumas yra mažesnis už vidaus rinkoje išleistų VVP, denominuotų litais, pelningumą

2013 ir 2014 metais. 2013 metais euroobligacijų, išperkamų 2016 ir 2018 metais, pelningumas buvo vidutiniškai 33 baziniais punktais mažesnis negu panašios trukmės VVP litais pelningumas. 2014 metų 9 mėnesių pelningumų skirtumas išliko panašus kaip ir 2013 metais – 33 baziniai punktai. Tačiau 6 mėnesių trukmės tarpbankinių palūkanų normų (*Vilbor* ir *Euribor*) skirtumas per 2014 metų 3 ketvirčius buvo vidutiniškai vos 9 baziniai punktai, o 2013 metais šis skirtumas sudarė vidutiniškai 33 bazinius punktus.

11. Vertinant skirtingos trukmės Lietuvos VVP, išleistų vidaus rinkoje, rizikos priedų dydžius ir jų kitimo tendencijas, pastebėta, kad 2013 metais 2 metų trukmės, taip pat 3 metų trukmės (2013 metų II ketvirtį) obligacijų rizikos priedai gerokai mažesni už ilgesnės trukmės (5–10 metų) vidaus obligacijų rizikos priedus. Tai lėmė investuotojų prioritetai ir dėl to atsiradusi didesnė tokios trukmės (2–3 metų) obligacijų paklausa (palyginti su ilgesnės trukmės obligacijomis), skatinanti didesnę konkurencingumą įsigyjant šios trukmės VVP.

12. 2013 metų vasario mėnesį Vyriausybė užsienio kapitalo rinkose pasiskolino 400 mln. eurų ir papildė anksčiau išleistą euraiis denominuotą euroobligacijų emisiją, kuri bus išperkama 2018 metais. 2014 metų sausio mėnesį Vyriausybė užsienio kapitalo rinkose pasiskolino 500 mln. eurų – išleido euroobligacijų emisiją, išperkamą 2024 metais. Gegužės mėnesį Vyriausybė pasiskolino 185 mln. eurų, Vokietijos rinkoje išleisdama nuo pat Lietuvos nepriklausomybės pradžios ilgiausios trukmės VVP, kurie bus išperkami 2034 metais.

13. 2013 metais Vyriausybė valstybės vardu iš viso pasiskolino 7 518 mln. litų nominaliąja verte. Vidaus rinkoje per VVP aukcionus buvo išleista 3 215 mln. litų nominaliosios vertės obligacijų ir išdo vekselių, iš jų – 475 mln. litų nominaliosios vertės obligacijų, kurių likutinė trukmė – 5 ir daugiau metų. Išleista 509 mln. litų nominaliosios vertės Vyriausybės taupymo lakštų. Dvišalių derybų būdu išleista 1 399 mln. litų nominaliosios vertės VVP ir paimta 850 mln. litų paskola vidaus rinkoje. Užsienio rinkoje Vyriausybė per nurodytą laikotarpį pasiskolino 1 543 mln. litų, iš kurių VVP sudarė 1 381 mln. litų, o paskolos iš užsienio kreditorių – 162 mln. litų. 2013 metais Vyriausybė grąžino 6 707 mln. litų skolų.

14. Per 2014 metų 9 mėnesius Vyriausybė iš viso pasiskolino 4 731 mln. litų nominaliąja verte, vidaus rinkoje per VVP aukcionus išleido 2 575 mln. litų nominaliosios vertės obligacijų ir išdo vekselių, iš jų – 619 mln. litų nominaliosios vertės obligacijų, kurių likutinė trukmė – 5 ir daugiau metų. Vyriausybės taupymo lakštų buvo parduota 429 mln. litų. Taip pat pasirašyta sutartis dėl kredito linijos, kurios suma sudaro 432 mln. litų. Užsienio rinkoje per 2014 metų I pusmetį Vyriausybė pasiskolino 2 365 mln. litų, iš kurių 1 726 mln. litų – tarptautinėse rinkose išplatintos euroobligacijos ir 639 mln. litų – Vokietijos rinkoje išplatintos obligacijos. Per šį laikotarpį Vyriausybė iš viso grąžino 4 665 mln. litų skolų.

15. Didžiąją skolos valstybės vardu dalį 2013 metų pabaigoje sudarė išleisti VVP – 86 procentus visos skolos, o paskolos – 14 procentų visos skolos, 2014 metų rugsėjo pabaigoje VVP – 87 procentus, o paskolos – 13 procentų visos skolos. 2013 metų pabaigoje vidaus skolos dalis nuo visos skolos valstybės vardu sudarė 25,1 procento, o 2014 metų rugpjūčio pabaigoje – 23 procentus. Skola valstybės vardu yra apsaugota nuo galimos valiutų

kursų svyravimo rizikos. Įvertinus sudarytus išvestinių finansinių priemonių sandorius, 2013 metų pabaigoje skola valstybės vardu eurai sudarė 80 procentų, litais – 20 procentų. Iki 2014 metų rugsėjo pabaigos skola valstybės vardu eurai ir litais nepakito.

16. Skolos valstybės vardu perfinansavimo rizikos rodikliai nekelia grėsmės valstybės finansams. Trumpalaikė skola pagal likutinę trukmę 2013 metų pabaigoje sudarė 11,1 procento visos skolos (2014 metų rugsėjo pabaigoje – 14,1 procento), vidutinė svertinė likutinė skolos trukmė – 4,9 metų (2014 metų rugsėjo pabaigoje buvo tokia pati – 4,9 metų), vidaus skolos svertinė trukmė – 2,4 metų (2014 metų rugsėjo pabaigoje – 2,6 metų), užsienio skolos svertinė trukmė – 5,6 metų (2014 metų rugsėjo pabaigoje buvo tokia pati – 5,6 metų).

17. Valdant perfinansavimo riziką, svarbus dėmesys kreipiamas į 2015, 2016 ir 2018 metais išperkamas didelės apimties euroobligacijų emisijas – atitinkamai 1,5 mlrd. JAV dolerių, 1 mlrd. eurų ir 1,4 mlrd. eurų. Visų vidaus ir užsienio skolų grąžinimo terminai yra išdėstyti tolygiai, numatytos priemonės perfinansavimo rizikai sumažinti, dėl to skolų grąžinimas nekelia grėsmės valstybės finansams.

18. Skolos valstybės vardu už kintamą palūkanų normą dalis nuo visos skolos valstybės vardu 2013 metų pabaigoje sudarė 0,9 procento, 2014 metų rugsėjo pabaigoje – 0,6 procento. Finansinė *Macaulay* trukmė, rodanti vidutinį laikotarpį, per kurį mokėjimai už išleistus VVP nepriklauso nuo palūkanų normų lygio pasikeitimų ir kuris apskaičiuojamas kaip piniginių srautų trukmės svertinis vidurkis, 2013 metų pabaigoje sudarė 3,6 metų, iš jų vidaus skolos – 2,3 metų. 2014 metų rugsėjo pabaigoje *Macaulay* trukmė sudarė 3,8 metų, iš jų vidaus skolos – 2,6 metų. Vidutinė svertinė likutinė skolos portfelio trukmė iki palūkanų normų pasikeitimo 2013 metų pabaigoje buvo 4,3 metų, 2014 metų rugsėjo pabaigoje sudarė 4,4 metų.

19. Rengiant Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą, buvo numatyti asignavimai Skolos valstybės vardu valdymo programos išlaidoms – 2 303 mln. litų, tačiau dėl vienkartinės apskaitos veiksmų faktinės programos išlaidos buvo mažesnės. Patvirtintos Skolos valstybės vardu valdymo programos išlaidos 2014 metais yra 2 200 mln. litų. Numatomos šios programos išlaidos 2015 metais – 2 144 mln. litų.

20. Valstybės prisiimti garantiniai įsipareigojimai, įskaitant ir Lietuvos įsipareigojimus dėl suteiktų garantijų tarptautinėms finansų institucijoms, 2013 metų pabaigoje sudarė 919 mln. litų, arba 0,8 procento BVP, 2014 metų rugpjūčio pabaigoje – 872 mln. litų, arba 0,7 procento numatomo 2014 metų BVP.

21. Lietuvos centrinio vertybinių popierių depozitoriumo duomenimis, 2013 metų pabaigoje 49,7 procento Lietuvoje išplatintų VVP buvo įsigijusios pinigų finansinės institucijos, 12,1 procento – draudimo bendrovės ir pensijų fondai, 12,6 procento – namų ūkiai. Nerezidentų investicijos į Lietuvos VVP sudarė 3,4 procento išleistų VVP. Atitinkamai 2014 metų birželio pabaigoje 47 procentus Lietuvoje išplatintų VVP buvo įsigijusios pinigų finansinės institucijos, 17,9 procento – draudimo bendrovės ir pensijų fondai, 13,9 procento – namų ūkiai. Nerezidentų investicijos į Lietuvos VVP sudarė 5 procentus išleistų VVP.

22. Lietuvos antrinės VVP rinkos prekybos apimtys akcinės bendrovės *NASDAQ OMX Vilnius* biržoje 2013 metais išliko santykinai mažos, palyginti su VVP sandorių, sudarytų už biržos ribų, apyvartos sumomis. 2013 metais antrinės VVP rinkos apyvarta biržoje siekė 229 mln. litų (2014 metų 9 mėnesių – 287 mln. litų). VVP prekybos už biržos ribų apimtys 2013 metais sudarė 3,6 mlrd. litų (2014 metų I pusmetį – 2,9 mlrd. litų).

23. Lietuvos banko skelbiamais duomenimis, antros pakopos pensijų fondų turto vertė 2012 metų pabaigoje sudarė 4,8 mlrd. litų, 2013 metų pabaigoje – 5,4 mlrd. litų, o 2014 metų I pusmetį – 5,9 mlrd. litų. Lietuvos draudimo rinka 2013 metais, palyginti su 2012 metais, padidėjo 8,8 procento, o 2014 metų I pusmetį, palyginti su 2013 metų I pusmečiu, – 7,8 procento.

III SKYRIUS

MAKROEKONOMINĖS PROJEKCIJOS, NUMATYTOS BIUDŽETO BALANSO UŽDUOTYS IR KITI AKTUALŪS BIUDŽETO POLITIKOS PAKEITIMAI

24. Gairės parengtos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Finansų ministerija) tinklalapyje viešai skelbiamas Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijas (2014 m. rugsėjo 8 d.), pagal kurias numatomas 3,4–4,3 procento BVP augimas 2015–2017 metais, taip pat 2017 metais vidutinio metinio nedarbo lygio mažėjimas iki 8,6 procento ir vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio didėjimas 5,8–6,5 procento.

25. Finansų ministerija, rengdama Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą, numatė 1,2 procento BVP deficitą 2015 metais, 0,5 procento BVP deficitą 2016 metais ir 0,2 procento BVP perteklių 2017 metais.

26. Asmenims, sudariusiems sutartis dėl pensijos kaupimo antrosios pakopos pensijų fonduose, 2013 metais leista pasirinkti vieną iš 3 tolesnio pensijų kaupimo nuo 2014 metų variantų: pirmas variantas – stabdyti socialinio draudimo įmokos dalies pervedimą į privačius pensijų fondus, antras variantas – tęsti kaupimą papildomai pervedant 1 procento (nuo 2016 metų – 2 procentų) dydžio įmoką nuo dalyvio pajamų, nuo kurių skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos (papildoma 1 procento (nuo 2016 metų – 2 procentų) nuo praėjusių metų šalies darbuotojų vidutinio darbo užmokesčio pensijų įmoka pervedama iš valstybės biudžeto lėšų), trečias variantas – nieko nekeisti ir kaupti pensiją tomis pačiomis sąlygomis. Apie 0,4 mln. gyventojų apsisprendė kaupti pensijai pervesdami papildomas įmokas, 0,7 mln. – kaupti lėšas pensijų fonduose buvusiomis sąlygomis ir tik 24 tūkst. gyventojų pasinaudojo galimybe atsisakyti lėšų kaupimo pensijai pensijų fonduose. Nuo 2020 metų įmoką į antrosios pakopos pensijų fondus numatoma padidinti iki 3,5 procento dalyvio pajamų, nuo kurių skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos. 2014 metais nustatyta 2 procentų, 2013 metais – 2,5 procento įmoka (2012 metais – 1,5 procento).

IV SKYRIUS

STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ

27. Atlikus valstybės skolinimosi ir valstybės skolos valdymo analizę, įvertinti išoriniai ir vidiniai veiksniai. Nustatytos šios skolinimosi ir skolos valdymo stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės:

27.1. stiprybės:

27.1.1. Vyriausybė vykdo į tvarius viešuosius finansus orientuotą politiką ir tai sudaro galimybes toliau mažėti skolinimosi poreikiui deficitui finansuoti ir šalies rizikos priedui;

27.1.2. mažėjantys Lietuvos VVP rizikos priedai mažina Vyriausybės skolos valdymo išlaidas;

27.1.3. mažėjančią Lietuvos kredito riziką rodo 2014 metais agentūrų *Fitch Ratings* ir *Standard&Poor's* pagerinti Lietuvos skolinimosi reitingai;

27.1.4. skola valstybės vardu yra apsaugota nuo valiutų kursų svyravimo rizikos;

27.1.5. skolos portfelio perfinansavimo rizika ir palūkanų normų kitimo rizika nekelia grėsmės valstybės finansams;

27.2. silpnybės:

27.2.1. vidaus skolos dalis nuo visos skolos valstybės vardu vis dar yra mažesnė nei prieš 2007–2008 metų finansų krizę, kai šis rodiklis siekė apie 30 procentų;

27.2.2. antrinės VVP rinkos apyvarta biržoje yra reikšmingai mažesnė, palyginti su sandoriais už biržos ribų. Tai apsunkina galimybes įvertinti VVP likvidumą ir nustatyti jų kainodarą;

27.2.3. valdžios sektoriaus skola, nepaisant mažėjančio biudžeto deficito, vis dar auga nominaliąja išraiška;

27.2.4. agentūra *Fitch Ratings* Lietuvos vidaus VVP rinką įvardija kaip mažą;

27.3. galimybės:

27.3.1. numatomas euro įvedimas pagerino šalies kredito reitingus ir atitinkamai lems mažesnes skolinimosi sąnaudas;

27.3.2. augantis Lietuvos BVP ir mažėjantis skolinimosi poreikis deficitui finansuoti sudaro galimybes mažėti valdžios sektoriaus skolos lygiui;

27.3.3. numatomas nedarbo lygio sumažėjimas, atlyginimų augimas ir atitinkamai darbo užmokesčio fondo augimas, taip pat vykdoma pensijų kaupimo reforma didins pervedimų į antros pakopos pensijų fondus apimtis pinigine išraiška ir didins Lietuvos draudimo rinką. Tai turėtų padėti labiau plėtoti vidaus VVP rinką ir labiau padidinti ilgalaikių vidaus VVP paklausą;

27.3.4. išliekančios santykinai žemos rinkos palūkanų normos sudaro galimybę emitentams fiksuoti žemas palūkanų normas ilgajam laikotarpiui;

27.4. grėsmės:

27.4.1. vis dar nestabili situacija kai kuriose euro zonos valstybėse, taip pat geopolitinė rizika dėl situacijos Ukrainoje;

27.4.2. tikėtinas rinkos palūkanų augimas ateityje didins Vyriausybės skolinimosi sąnaudas;

27.4.3. įsivedus eurą 2015 metais, galima didesnė konkurencija su kitomis euro zonos valstybėmis dėl investicijų į VVP patrauklumo.

V SKYRIUS

VYRIAUSYBĖS 2015–2017 METŲ SKOLINIMOSI IR SKOLOS VALDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

28. Vyriausybės 2015–2017 metų skolinimosi ir skolos valdymo tikslas – užtikrinti Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytų valstybės išlaidų finansavimą ir priimtų skolinių įsipareigojimų vykdymą skolintomis lėšomis su kuo mažesnėmis sąnaudomis ir priimtina rizika vidutiniu laikotarpiu.

29. Vyriausybės 2015–2017 metų skolinimosi ir skolos valdymo uždaviniai:

29.1. skolintis siekiant mažiausių mokėtinų rizikos priedų užtikrinant kitų skolinimosi ir skolos valdymo uždavinių įgyvendinimą;

29.2. siekti priimtinos palūkanų normų kitimo, perfinansavimo ir valiutų kursų pokyčių rizikos laikantis gairėse nustatytų ir tarptautinę praktiką atitinkančių rizikos limitų ir užtikrinti kredito, veiklos ir likvidumo rizikos valdymą;

29.3. taikyti perfinansavimo rizikos valdymo priemonės išperkant didelės apimties (1 mlrd. eurų ekvivalento ir didesnes) euroobligacijų emisijas 2015, 2016 ir 2018 metais, tokias kaip priešlaikinis euroobligacijų išpirkimas, VVP keitimas, išankstinis finansinių išteklių kaupimas, sutarčių dėl kredito linijų su finansų institucijomis, turinčiomis bent dviejų agentūrų suteiktus reitingus, ne žemesnius nei AA- / Aa3, pasirašymas (reitingo reikalavimas netaikomas, jeigu pasirašoma kredito linijos sutartis su tarptautinėmis institucijomis) ar šių priemonių derinys;

29.4. gerinti valstybės išdo finansinio turto likvidumą:

29.4.1. plėtoti santykius su investuotojais;

29.4.2. vertinti galimą alternatyvių skolinimosi priemonių paklausą;

29.4.3. pritraukti kuo didesnę valdžios sektoriui priskiriamų (arba šio sektoriaus subjektų kontroliuojamų) subjektų laikinai nenaudojamų piniginių išteklių dalį į valstybės išdą;

29.5. plėtoti ir palaikyti efektyvią ir likvidžią vidaus VVP rinką;

29.6. didinti vidaus skolos dalį nuo visos skolos valstybės vardu ir ilginti vidaus skolos trukmę;

29.7. skolinantis užsienio kapitalo rinkose, leisti likvidžias VVP emisijas.

VI SKYRIUS

UŽDAVINIŲ ĮGYVENDINIMO KRITERIJAI

30. Uždaviniai laikomi įgyvendintais remiantis šiais kriterijais:

30.1. pirmas uždavinys (gairių 29.1 papunktis) – atlikta reguliari VVP rizikos priedų dydžių ir jų kitimo tendencijų analizė ir skolinimosi sprendimai priimti įvertinus šią informaciją ir kitus šiame skyriuje nustatytus uždavinius;

30.2. antras uždavinys (gairių 29.2 papunktis):

30.2.1. laikytasi gairių 31 punkte nurodytų rizikos limitų;

30.2.2. laikytasi finansų ministro patvirtintų kredito ir likvidumo rizikos limitų ir įvykdytos finansų ministro nustatytos veiklos rizikos valdymo procedūros;

30.2.3. naujų skolinių įsipareigojimų vykdymo grafikas sudarytas toks, pagal kurį mokėjimai, įvertinus anksčiau priimtus skolinius įsipareigojimus, laiko atžvilgiu išdėstyti santykinai tolygiai;

30.3. trečias uždavinys (gairių 29.3 papunktis) – likus ne mažiau kaip 4 mėnesiams iki euroobligacijų išpirkimo, šių emisijų perfinansavimo rizika sumažinta ne mažiau kaip 25 procentais, likus 10 savaičių, – 50 procentų, likus 6 savaitėms, – 100 procentų. Kai rizikai sumažinti pasirašoma sutartis dėl kredito linijų, lėšos pagal šias sutartis turi būti pasiskolintos (paimtos) ne vėliau kaip likus 6 savaitėms iki euroobligacijų išpirkimo dienos, o paskolų pagal kredito linijas grąžinimo dienos turi būti ne ankstesnės nei 60 dienų po euroobligacijų išpirkimo dienos;

30.4. ketvirtas uždavinys (gairių 29.4 papunktis):

30.4.1. plėtojant santykius su investuotojais, per gairių įgyvendinimo laikotarpį kasmet įvykę bent 3 susitikimai su investuotojais, daug dėmesio skiriant investuotojų įvairinimui ir dvišaliams susitikimams;

30.4.2. vertinant galimą alternatyvių skolinimosi priemonių paklausą, kasmet suorganizuota finansų tarpininkų ir (arba) investuotojų (vidaus ir (arba) užsienio) apklausa dėl Vyriausybės naudojamų ir naudotinų naujų skolinimosi priemonių paklausos;

30.4.3. siekiant pritraukti kuo daugiau valdžios sektoriui priskiriamų (arba glaudžiai susijusių) subjektų laikinai nenaudojamų lėšų į valstybės išdą per gairių įgyvendinimo laikotarpį:

30.4.3.1. kasmet atlikta nacionalinių ataskaitų rinkiniuose pateiktos informacijos ir (arba) pagal atskiras Finansų ministerijos užklausas ir (arba) finansų ministro nustatytą tvarką gautos informacijos apie valdžios sektoriui priskirtuose subjektuose (kituose nei valstybės išde) sukaupą finansinį turtą analizė;

30.4.3.2. išanalizuota ir nustatyta, kokių teisės aktų pakeitimai turėtų teigiamą įtaką valstybės išdo finansinio turto likvidumui pritraukiant valstybės išde laikinai laisvus kitų valdžios sektoriui priskiriamų arba glaudžiai susijusių subjektų piniginius išteklius, ir parengti atitinkamų teisės aktų projektai;

30.4.3.3. priimti teisės aktai, numatantys pritraukti valdžios sektoriaus subjektų kontroliuojamų subjektų laikinai laisvus piniginius išteklius, įvertinus Vyriausybės skolinimosi poreikį ir susijusią riziką, ir tokiu būdu sudarantys galimybę padidinti valstybės išdo finansinio turto likvidumą;

30.5. penktas uždavinys (29.5 papunktis):

30.5.1. per gairių įgyvendinimo laikotarpį palaikyta bent iki 10 metų trukmės VVP pelningumo kreivė, orientuojantis į 2–3 metų, 4–6 metų ir 7–10 metų likutinės trukmės obligacijų emisijų išleidimą;

30.5.2. išleidžiant naujas Vyriausybės vidaus obligacijų emisijas, sukurtos santykinai likvidžios, ne mažiau kaip 100 mln. eurų dydžio emisijos;

30.5.3. suorganizuoti bent 2 arba 3 vidaus VVP priešlaikinio išpirkimo aukcionai, derinami su naujų VVP pardavimu, likus 4–12 mėnesių iki išpirkimo dienų tų VVP emisijų, kurių nominali trukmė yra 3 metai ir ilgesnė, o paskutinis keičiamų emisijų papildymas įvykęs anksčiau nei prieš 18 mėnesių iki pirmojo VVP pakeitimo aukciono dienos. Organizuojant VVP pakeitimo aukcionus, investuotojams pasiūlytos vidutinės ir ilgos trukmės VVP emisijos, į kurias siūloma keisti besibaigiančio termino VVP emisijas;

30.6. šeštasis uždavinys (29.6 papunktis):

30.6.1. vidaus skolos dalis nuo visos skolos valstybės vardu viršys 23 procentus;

30.6.2. per gairių įgyvendinimo laikotarpį pailginta vidutinė svertinė vidaus skolos trukmė bent iki 2,8 metų;

30.7. septintasis uždavinys (29.7 papunktis) – skolinantis užsienio kapitalo rinkoje, išleistos ilgalaikės obligacijų emisijos rinkos dalyvių pripažintos kaip etaloninio (bent 1 mlrd. eurų) dydžio.

VII SKYRIUS SKOLOS RIZIKOS LIMITAI

31. Įgyvendindama gaires ir prisiimdama naujus skolinius įsipareigojimus, Vyriausybė laikysis šių tarptautinę praktiką atitinkančių rizikos limitų:

31.1. trumpalaikės skolos valstybės vardu pagal likutinę trukmę ir visos skolos valstybės vardu skolinių įsipareigojimų santykinis rodiklis nebus didesnis kaip 25 procentai;

31.2. vidutinė svertinė likutinė skolos valstybės vardu trukmė bus ilgesnė kaip 4 metai;

31.3. vidutinė svertinė likutinė skolos valstybės vardu trukmė iki palūkanų normų pasikeitimo bus ilgesnė kaip 3,5 metų;

31.4. skolos pagal kintamą palūkanų normą ir visos skolos valstybės vardu santykis nebus didesnis kaip 10 procentų;

31.5. skola eurai, įvertinus sudarytus išvestinių finansinių priemonių sandorius, sudarys 100 procentų visos skolos;

31.6. bendras valstybės įsipareigojimų pagal garantijas lygis nebus didesnis negu 3 procentai BVP.

VIII SKYRIUS

SKOLINIMOSI IR SKOLOS RODIKLIŲ PROGNOZĖS

32. Valdžios sektoriaus skolos lygis, įvertinus išvestines finansines priemones, 2013 metais – 39 procentai BVP. Numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos lygis iki 2017 metų pabaigos sumažės iki apytiksliai 38 procentų BVP. Tačiau, neatsižvelgiant į galimą lėšų kaupimą išperkant didelės apimties euroobligacijų emisiją 2018 metų pradžioje, skolos lygis 2017 metų pabaigoje turėtų sumažėti iki apytiksliai 35 procentų BVP. Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus skolos palūkanų naštos lygis sudarys mažiau kaip 2 procentus BVP kasmet.

33. Prognozuojamas Vyriausybės skolinimosi poreikis, įvertinus taikytinas perfinansavimo rizikos valdymo priemones išperkant euroobligacijų emisijas, 2015–2017 metais vidutiniškai sudarys po 2,5 mlrd. eurų.

34. Vidaus rinkoje Vyriausybė skolinsis išleisdama trumpalaikius ir ilgalaikius VVP, platinamus aukciono ir mažmeniniu būdais. Planuojama, kad skolinimosi vidaus rinkoje poreikis 2015–2017 metais kasmet vidutiniškai sudarys apie 1,2 mlrd. eurų.

35. Atsižvelgdama į planuojamas pasirašyti naujas paskolų sutartis su Europos investicijų banku, Šiaurės investicijų banku ir Europos Tarybos vystymo banku, Vyriausybė 2015–2017 metais skolinsis lėšų iš šių tarptautinių finansų institucijų investicijų projektų išlaidoms finansuoti (numatoma, kad bendra pasiskolinta suma per 3 metus viršys 0,4 mlrd. eurų).

36. Prognozuojama, kad pagal skolinimosi scenarijų, pagrįstą sąnaudų ir rizikos analize, įgyvendinant gairių uždavinius, vidutinė svertinė likutinė skolos trukmė 2015–2017 metais išliks artima 5 metams (limitas – ne mažiau kaip 4 metai), vidaus skolos trukmė svyruos nuo 2,6 iki 3 metų (siekis – ne mažiau kaip 2,8 metai 2017 metų pabaigoje). Vidutinė svertinė likutinė skolos portfelio trukmė iki palūkanų normų pasikeitimo išliks apie 4,6 metų (limitas – ne mažiau kaip 3,5 metų). Numatoma, kad vidaus skolos dalis nuo visos skolos valstybės vardu 2015–2017 metais sudarys apie 23 procentus ir daugiau (siekis – daugiau kaip 23 procentai). Prognozuojamas trumpalaikės skolos ir visos skolos santykinis dydis 2015, 2016 ir 2017 metų pabaigoje bus iki 20 procentų (limitas – ne daugiau kaip 25 procentai).

IX SKYRIUS

KITA INFORMACIJA APIE PLANUOJAMĄ SKOLINIMĄSI

37. Esant didelei vertybinių popierių paklausai ir priimtinam pelningumui vidaus rinkoje (palyginti su pelningumu užsienio rinkose), 2015–2017 metais bus siekiama didesnes, nei prognozuojama gairėse, sumas skolintis vidaus rinkoje (užsienio rinkų sąskaita). Tai bus atliekama siekiant daugiau, negu numatyta gairėse, padidinti vidaus skolos dalį (iki 30 procentų) nuo visos skolos.

38. Neplanuojama skolintis reikšmingų sumų ilgajam laikotarpiui pagal kintamą palūkanų normą, atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos rizikos priedas ir toliau gali mažėti Vyriausybei įgyvendinant tęstinę ir tvarius viešuosius finansus orientuotą politiką ir 2015

metais prisijungus prie euro zonos, taip pat atsižvelgiant į itin žemus esamus rinkos palūkanų normų lygius.

39. Prognozuojamas geresnis (t. y. atitinkama dalimi mažesnis, nei nustatyti rizikos limitai) perfinansavimo rizikos rodiklių pasiekimas sudaro lanksčias galimybes Vyriausybei, esant nepalankiai situacijai užsienio finansų rinkose, didinti trumpalaikio skolinimosi išleidžiant VVP vidaus rinkoje apimtis nepažeidžiant nustatytų rizikos limitų.

40. Valdant perfinansavimo riziką išperkant euroobligacijų emisijas ir atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatant grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limitą, numatoma įvertinti galimą papildomą skolinimosi poreikį išankstiniam lėšų kaupimui euroobligacijoms išpirkti.

41. Finansų ministerijos atlikti skolinimosi skaičiavimai pagrįsti sąnaudų ir rizikos analize pagal skirtingus palūkanų normų scenarijus, nustatytus taikant deterministinį ir stochastinį palūkanų normų modeliavimo metodus. Papildomai atliktas alternatyvus skolinimosi skaičiavimas siekiant nustatyti, ar skolos valdymas finansuojant didesnę Vyriausybės skolinimosi poreikio dalį trumpalaikėmis vidaus rinkos skolinimosi priemonėmis, įvertinant bendrą skolinimosi vidaus rinkoje potencialą ir kitus gairėse nustatytus uždavinius, būtų veiksmingas. Nustatyta, kad santykinis trumpalaikės skolos padidėjimas sudarytų galimybes 2015–2017 metais sutaupyti vidutiniškai po 0,01 procento palūkanų skaičiuojant nuo BVP išlaidų kasmet. Nors atitinkamas trumpalaikės skolos limitas nebūtų pažeistas, tačiau trumpalaikė skola, vertinama santykinio dydžiu, padidėtų 2 procentiniais punktais. Vidaus skolos trukmės ilginimo uždavinys (per gairių įgyvendinimo laikotarpį pasiekti bent 2,8 metų trukmę) nebūtų įvykdytas, o vidaus skolos ir visos skolos santykinis rodiklis po 2014 metų sumažėtų iki maždaug 23 procentų ir atsirastų rizika nevykdyti vieno iš uždavinių (vidaus skolos dalis nuo skolos valstybės vardu – daugiau kaip 23 procentai). Dėl to alternatyvus skolinimosi scenarijus nėra laikomas priimtiniu.

42. Europos Sąjungos Tarybai 2014 m. liepos 23 d. nutarus priimti Lietuvą į euro zoną nuo 2015 metų, vidaus rinkoje aukciono būdu pradedamos platinti (ne pildomos) eurai denominuotos Vyriausybės obligacijų emisijos.

X SKYRIUS KITOS NUOSTATOS

43. Finansų ministerija informuoja Vyriausybę apie gairių nuostatų įgyvendinimą iki kiekvienų metų I pusmečio pabaigos. Gairės skelbiamos Finansų ministerijos interneto svetainėje lietuvių ir anglų kalbomis. Informacija apie gairių įgyvendinimą pateikiama viešuose metiniuose leidiniuose „Valstybės skola“, už kurių parengimą atsakinga Finansų ministerija. Papildomai Finansų ministerija vykdo ketvirtinę gairių įgyvendinimo pažangos stebėseną.

44. Valstybės biudžeto išlaidos, susijusios su skolinimusi ir skolos valdymu, finansuojamos iš Finansų ministerijos vykdomos Skolos valstybės vardu valdymo programos.
